

Atvinnuveganefnd
Nefndasvið Alþingis
Austurstræti 8 - 10
150 REYKJAVÍK

Reykjavík, 28. nóvember 2018

Efni: Umsögn Bændasamtaka Íslands um frumvarp til laga um breytingu á búvörulögum og búnaðarlögum, 17. mál, 149. lögþ.

Tilv. 201811-0014

I

Frumvarp til laga um breytingu á búvörulögum nr. 99/1993 og búnaðarlögum nr. 70/1998 var sent Bændasamtökum Íslands til umsagnar þann 14. nóvember sl. og var frestur til að skila umsögn veittur til 28. nóvember. Bændasamtökin hafa farið yfir frumvarpið og gera alvarlegar athugasemdir við efni þess eins og það liggur fyrir.

II

Í upphafi skal bent á það nú stendur yfir vinna samráðshóps um endurskoðun búvörusamninga og atkvæðagreiðsla meðal mjólkurframleiðenda um framtíð kvótakerfis í greininni verður haldin fljótlega á nýju ári, samkvæmt ákvæðum gildandi búvörusamnings Samtökin telja umfram allt eðlilegast að það fái að hafa sinn gang án þess að unnið sé að breytingum á öðrum vettvangi.

Samtökin furða sig einnig á því sem lagt er til í 1. gr. frumvarpsins þannig að tilgangi laganna sé breytt þannig að sá hluti ákvæðisins er snýr að því að kjör þeirra sem stundi landbúnað verði í sem nánustu samræmi við kjör annarra stétta falli brott. Samtökin telja mjög óeðlilegt og í raun ósvífið að falla frá því grundvallarmarkmiði búvörulaganna án samráðs við þá sem eiga í hlut

III

Varðandi breytingar sem lagðar eru til á starfsumhverfi mjólkuriðnaðarins hefur löggjafinn þegar metið það svo að núverandi tilhögun skili samfélaginu í heild meiri ávinningi en ella og tryggi hagkvæmari nýtingu framleiðslupátta og hagsmuni neytenda. Frá því að fyrstu

hagræðingaraðgerðir kúabænda hófust árið 1991 með þjóðarsáttarsamningnum hefur verið sett hagræðingarkrafa á bændur og fyrirtæki þeirra í mjólkuriðnaði. Þær aðgerðir, þ.e. skipulagsbreytingar í mjólkurvinnslu, sem og fyrirkomulagi í sölu og dreifingu mjólkurvara, hafa skilað sér í kostnaðarlækkun með fækkun afurðastöðva og sérhæfingu þeirra á árunum. Í greinagerð með frumvarpi til breytinga á búvörulögum sem samþykkt var á Alþingi hinn 28. maí 2004 (lög nr. 85/2004) sagði meðal annars:

„Með breytingunum er verið að styrkja framangreindan grundvöll til hagræðingar og tryggja eðlilega að sú hagræðing njóti enn um sinn undanþágu frá gildissviði samkeppnislaga ef það er gert í þeim tilgangi að halda niðri kostnaði við framleiðslu, geymslu og dreifingu mjólkurafurða“

Þessar hagræðingar hafa skilað sér beint til neytenda og sannreynt hefur verið að þessi aðferð hafi haldið verði á mjólkurvörum niðri. Hagfræðistofnun Háskóla Íslands skilaði skýrslunni „*Mjólkurframleiðsla á Íslandi - Staða og horfur til landbúnaðar- og sjávarútvegsráðherra*“ árið 2013. Með skýrslunni var leitast við að greina uppbyggingu mjólkurframleiðslu hér á landi og þróun hennar á síðustu árum áður. Þar kom skýrt fram að opinberir styrkir til landbúnaðarframleiðslu hér á landi hafi lækkað sem hlutfall af landsframleiðslu á undanförunum árum. Þrátt fyrir þetta hafi náðst árangur í að ná niður verði á helstu mjólkurvörum og auka framleiðslu. Þar segir einnig að raunverð á nýmjólk, rjóma, skyri, jógúrt, smjöri og osti hafi verið lægra árið 2013 en 2003 og að þó svo verð á mjólkurvörum fari hækkandi hafi verðið ekki haldið í við þróun á vísitölu neysluverðs. Í skýrslunni segir einnig að hagkvæmni hafi aukist mikið í rekstri íslenskra kúabúa árin á undan, að meðalnyt á hverja íslenska kú hafi aukist um u.þ.b. 45% frá 1994-2012, en hún hafði áður lítið aukist í áratugi. Ekki var sýnt fram á að annað fyrirkomulag myndi skila meiri ávinningi. Þessi hagræðing í mjólkurframleiðslu hefur því skilað sér í lægra verði til neytenda en lágmarksverð til bænda hefur jafnframt hækkað umfram almennt verðlag síðan 2003. Einnig skal það áréttað hér að ákvæði búvörulaga veitir mjólkuriðnaðinum ekki almenna undanþágu frá ákvæðum samkeppnislaga heldur afmarkaða heimild til samkomulags og samstarfs. Að öðru leyti gilda ákvæði samkeppnislaga fullum fetum um starfsemi afurðastöðvanna á sama hátt og um önnur fyrirtæki.

Þar fyrir utan eru afleiðingar þess að fella brott ákvæði um verðlagsnefnd búvara og framkvæmdanefnd búvörusamninga eru með öllu ófyrirsjáanlegar og þær leiðir sem lagðar eru til þess í stað virðist afar illa ígrundaðar. Ef gera á breytingar á einstökum ákvæðum búvörulaga,

fella þau brott eða leiða inn ný ákvæði þarf að fara fram ítarlegt mat á bæði nauðsyn og áhrifum þess, setja upp sviðsmyndir og áætla mótvægisáðgerðir til að koma í veg fyrir stór áföll. Aðrar leiðir eins og þær sem frumvarpið dregur fram eru að mati samtakanna gríðarlega varhugaverðar.

IV

Bændasamtökin ítreka enn og aftur það sem bent var á í umsögnum Bændasamtaka Íslands um frá 27. febrúar sl. um drög að breytingum á búvörulögum og búnaðarlögum og 17. mars 2017 frumvarp til laga um breytingu á búvörulögum og búnaðarlögum að samráðshópi um endurskoðun búvörusamninga er ætlað að skila lokaskýrslu fyrir árslok 2018. Bændur munu í kjölfarið sjálfir taka afstöðu til endurskoðunar búvörusamninga á næsta ári. Verði frumvarpið að lögum er tekið fram fyrir hendurnar á bændum í miðju endurskoðunarferli.

Í almennum athugasemdum í greinargerð við frumvarpið er vikið að ýmsum ástæðum fyrir því að breytingarnar eru lagðar til. Þar segir að breytingarnar séu „viðamiklar en að mati flutningsmanna frumvarpsins“ til þess fallnar að bæta hag íslenskra bænda og stuðla að heilbrigðri samkeppni á markaði, bændum og neytendum öllum til heilla og leysa hin ýmsu ágreiningsefni og vandamál en án alls rökstuðnings. Það er að mati Bændasamtakanna í raun ótrúlegt að slíkar tillögur komi fram á sama tíma og unnið er að endurskoðun búvörusamninga lögum samkvæmt, og hefur það að markmiði að skapa frekari sátt um búvöruframleiðslu á Íslandi.

Í frumvarpinu er ekki einu sinni gerð tilraun til að sýna fram á það hvernig breytingarnar myndu hafa jákvæð áhrif á verðmyndun á markaði, lífsskjör bænda og hagsmuni neytenda í framkvæmd. Engin tilraun virðist hafa verið gerð til að greina mögulegar afleiðingar tillagnanna, hvorki fyrir bændur né neytendur. Frumvarpið er að mati samtakanna vanhugsað og með öllu órökstutt. Það er ófrávíkjanleg krafa að breytingar á lögnum skuli vel ígrundaðar og studdar haldbærum rökum.

V

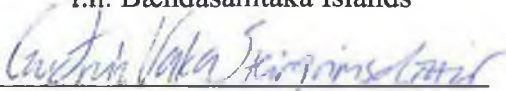
Bændasamtökin leggja þunga áherslu á að áfram eigi að standa vörð um íslenskan landbúnað, sérstöðuna sem hann býr yfir, auk eðlilegra og sanngjarna starfsskilyrða sem hafa verið mótuð. Samtökin eru alltaf reiðubúin að eiga samtal um landbúnaðarstefnuna. Með frumvarpinu er hins

vegar gerð alvarleg atлага að samtökunum og reynt að grafa undan stöðu þeirra sem málsvara bænda í landinu. Það virðist ekki hafa annan tilgang en að valda uppnámi og glundroða.

Að mati samtakanna eru breytingarnar sem lagðar eru til í frumvarpinu alls ekki til þess fallnar að ná markmiðum flytjenda frumvarpsins heldur myndu þær hafa alvarlegar afleiðingar, verði frumvarpið að lögum. Bændasamtökin leggjast því eindregið gegn því að frumvarpið verði samþykkt. Frumvarpið sem slíkt er illa ígrunduð aðför að landbúnaðinum í landinu og mun ekki verða til annars en að grafa undan starfsskilyrðum hans í bráð og lengd.

Virðingarfyllst
f.h. Bændasamtaka Íslands

Guðrún Vaka Steingrimsdóttir

Atvinnuveganefnd Alþingis
Austurstræti 8 - 10
150 Reykjavík

Reykjavík, 28. október 2019

Efni: Frumvarp til laga um breytingu á búvörulögum og búnaðarlögum (verðlagsnefnd búvara, undanþágur frá ákvæðum samkeppnislaga, verðjöfnunargjöld), 163. mál.

Tilv. 201910-0023

Bændasamtök Íslands fengu frumvarpið sent til umsagnar með tölvubréfi frá nefndasviði Alþingis 15. október sl. og var frestur til að skila umsögn veittur til 29. október. Þar sem málið er endurflutt vísa Bændasamtökin til fyrri umsagnar um frumvarpið, 17. mál á 149. löggjafarþingi, sem er hjálögð.

Rétt er að benda á að það virðist hafa farið fram hjá flutningsmönnum að heimild í búvörulögum til verðjöfnunar skv. 85 gr. A í búvörulögum var felld niður með 7. gr. laga 44/2019 og tekur það ákvæði gildi 1. janúar 2020.

Virðingarfyllst
f.h. Bændasamtaka Íslands

Guðrún Vaka Steingrimsdóttir

Nefndasvið Alþingis
B.t. atvinnuveganefndar
Austurstræti 8-10
101 Reykjavík

Reykjavík, 29. október 2019

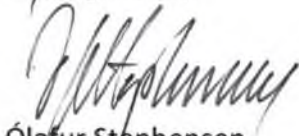
Efni: Umsögn um frumvarp til laga um breytingu á búvörulögum og búnaðarlögum (verðlagsnefnd búvara, undanþágur frá ákvæðum samkeppnislaga, verðjöfnunargjöld), (163. mál)

Félag atvinnurekenda vísar til beiðni atvinnuveganefndar frá 15. október sl. þar sem óskað er umsagnar félagsins um ofangreint frumvarp á þingskjal 163.

Frumvarpið er endurflutt og skilaði FA umsögn um það á síðasta þingi. Hún stendur óbreytt og fylgir hér með; FA telur efni frumvarpsins til mikilla bóta og að rétt sé að leiða það, að sem mestu óbreytt, í lög.

Félagið áskilur sér rétt til að koma frekari athugasemdum á framfæri á síðari stigum. Þá er félagið reiðubúið að funda með þingnefndinni.

Virðingarfyllst,

Ólafur Stephensen
framkvæmdastjóri FA

Fylgiskjal: Umsögn FA um 17. mál á 149. löggjafarþingi.

Nefndasvið Alþingis
B.t. atvinnuveganefndar
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík, 27. nóvember 2018

Efni: Umsögn Félags atvinnurekenda um frumvarp til laga um búvörulög og búnaðarlög (verðlagsnefnd búvara, undanþágur frá ákv. samkeppnislaga, verðjöfnunargjöld), 17. mál.

I. Almennt

Vísað er til erindis atvinnuveganefndar dagsetts 14. nóvember 2018 þar sem óskað er umsagnar Félags atvinnurekenda um frumvarp til laga um búvörulög og búnaðarlög, 17. mál.

Helstu breytingar í frumvarpinu hafa með það að gera að auka frelsi og sjálfræði framleiðenda búvara til markaðssetningar á afurðum sínum á innlendum og erlendum mörkuðum. Í því felst m.a. að afnema sérreglu búvörulaga sem gildir um mjólkuriðnaðinn og draga úr afskiptum ríkisvaldsins af verðlagningu, framleiðslu og vinnslu búvara.

Í sem stystu máli hvetur FA til þess að frumvarp þetta verði samþykkt í nær óbreyttri mynd. Efnislegar breytingar frumvarpsins hvað ofangreint varðar eru til mikilla bóta og til þess fallnar að stuðla að aukinni samkeppni og miklum ábata neytenda.

Samkeppnislagaþrot teljast almennt til refsiverðrar háttsemi. Um er að ræða athæfi sem samfélagið hefur talið svo ámælisvert að það sæti refsingu þeirra sem verða uppvísir að því. Það hefur því sætt langvarandi furðu að slík brot ákveðinna aðila séu undanþegin refsingu þessari enda algerlega á huldu hvernig afleiðingar þeirra og eðli eru í þessum tilfellum frábrugðin því sem almennt á við. Með umræddu frumvarpi er bætt úr þessum meinbug á núverandi lögum. Þar með er stuðlað að auknu jafnræði, aukinni samkeppni og bættri almennri réttarvitund.

Frumvarp það sem um ræðir miðar einnig að því að laga ýmsar misfellur í mjólkuriðnaði. Eru þær breytingar sem lagðar eru til miklar umbætur á þessu sviði.

Að endingu er mikilvægt að koma stuttlega að sölu markaðsráðandi afurðastöðva til óháðra framleiðenda. Það er gríðarlega mikilvægt skref að tryggja rétt þessara aðila í þeirri takmörkuðu og vanstilltu samkeppni sem enn þrífst þrátt fyrir að ein fyrirtækjasamsteypa stjórni markaðnum. Nái frumvarpið fram að ganga er hagur þessara aðila bættur að ákveðnum hluta. FA bendir þó á að mikið er enn ógert í því að ná fram raunverulegri samkeppni og leysa þar með úr læðingi þá krafta sem þar búa, með tilheyrandi ávinningi fyrir þjóðina í heild.

Að því sögðu ítrekar FA þá afstöðu sína að efni frumvarpsins sé til mikilla bóta og að rétt sé að leiða það, að sem mestu óbreytt, í lög.

Að öðru leyti gerir Félag atvinnurekenda ekki athugasemdir við umrætt frumvarp.

II. Annað

Að lokum áskilur Félag atvinnurekenda sér rétt til að koma frekari athugasemdum á framfæri á síðari stigum.

Félagið lýsir sig jafnframt reiðubúið til að funda um efnið sé þess óskað.

Vinðugarfyllst,

Ólafur Stephensen
frámkvæmdastjóri

Nefndarsvið Alþingis
B.t. Atvinnuveganefndar
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík, 29. október 2019

Efni: Umsögn um frumvarp til laga um breytingu á búvörulögum
(verðlagsnefnd búvara, undanþágur frá ákvæðum
samkeppnislaga, verðjöfnunargjöld), 163 mál.

Atvinnuveganefnd Alþingis óskaði eftir umsögn Landssamtaka sauðfjárbænda um frumvarp til laga um breytingu á búvörulögum (verðlagnefnd búvara, undanþágur frá ákvæðum samkeppnislaga, verðjöfnunargjöld), 163 mál.

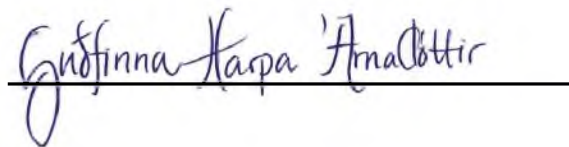
Landssamtök sauðfjárbænda leggjast gegn því að gerð verði breyting á tilgangi laganna sem snýr að því að kjör þeirra sem landbúnað stunda verði í sem nánustu samræmi við kjör annarra stétta. Það er eðlileg krafa að þeir sem stunda landbúnað búi við sambærileg kjör og aðrar stéttir.

Landssamtök sauðfjárbænda leggjast gegn því fyrirkomulagi sem kemur fram í frumvarpinu að takmarka hlutverk Bændasamtaka Íslands við framkvæmd búvöru- og búnaðarlaga. Með þessu móti væri stoðum svipt undan sameiginlegri hagsmunagæslu bænda og erfitt að sjá fyrir hvernig staðið væri að framkvæmd búvörulaga þar sem einstaklingar gerðu beint samkomulag við ríkið.

Ekki er gerð nein tilraun í frumvarpinu til meta áhrif þessara lagabreytinga á afkomu bænda eða neytenda. Jafn umfangsmiklar breytingar og hér eru lagðar til þurfa að vera studdar af haldbærum rökum.

Landssamtök sauðfjárbænda leggjast eindregið gegn því að frumvarpið verði samþykkt.

Virðingarfyllt,
f.h. Landssamtaka sauðfjárbænda

Guðfinna Harpa Árnadóttir
Formaður

SAMKEPPNISEFTIRLITIÐ

Atvinnuveganefnd Alþingis
Skrifstofa Alþingis, nefndarsvið
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík, 17.10.2019

Tilv.: 1910008

Efni: Frumvarp til laga um breytingu á búvörulögum og búnaðarlögum (verðlagsnefnd búvara, undanþágur frá ákvæðum samkeppnislaga, verðjöfnunargjöld), 163. mál.

Samkeppniseftirlitið vísar til tölvupósts atvinnuveganefndar Alþingis þann 15. október 2019 þar sem eftirlitinu var gefinn kostur á a veita umsögn um frumvarp til laga um breytingu á búvörulögum og búnaðarlögum, 163. mál.

Í greinargerð um frumvarpið segir að um sé að ræða endurflutt frumvarp frá 149. löggjafarþingi (17. mál). Í umsögn Samkeppniseftirlitsins um frumvarpið á fyrri stigum sem sent var atvinnuveganefnd alþingis með bréfi, dags. 28. nóvember 2018, kom m.a. fram að eftirlitið mælti sterklega með því að frumvarpið verði að óbreyttu að lögum. Framangreind umsögn Samkeppniseftirlitsins er meðfylgjandi og er nánar vísað til hennar.

Virðingarfyllst,
Samkeppniseftirlitið

Birgir Óli Einarsson

Hjálagt: Umsögn Samkeppniseftirlitsins, dags. 28. nóvember 2018.

SAMKEPPNISEFTIRLITIÐ

Atvinnuveganefnd Alþingis
Skrifstofa Alþingis, nefndarsvið
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík, 28.11.2018

Tilv.: 1811018

Efni: Umsögn Samkeppniseftirlitsins um frumvarp til laga um breytingu á búvörulögum, nr. 99/1993, og búnaðarlögum, nr. 70/1998 (verðlagsnefnd búvara, undanþágur frá ákvæðum samkeppnislaga, verðjöfnunargjöld o.fl.).

Samkeppniseftirlitið vísar til tölvupósts atvinnuveganefndar Alþingis þann 14. nóvember 2018 þar sem eftirlitinu var gefinn kostur á að veita umsögn um frumvarp til laga um búvörulög og búnaðarlög (undanþágur frá ákvæðum samkeppnislaga, verðjöfnunargjöld o.fl.), þingskjal 17 - 17. mál.

1.

Megin áherslur í frumvarpinu og breytingar frá núgildandi búvörulögum eru þær að í frumvarpinu er lagt til að framleiðendum (bændum) verði veitt meira frelsi og sjálfræði til markaðssetningar á afurðum sínum á innlendum og erlendum mörkuðum og að velja sér fyrirsvarsaðila kjósi þeir svo. Auk þess er lagt til að undanþágur búvörulaga frá samkeppnislögum verði felldar niður og að atvinnugreinin starfi við almennar leikreglur á markaði líkt og aðrar atvinnugreinar gera. Sú breyting felur það m.a. í sér að verðlagsnefnd búvara og verðtilfærsla búvara verði lögð niður, sbr. 13. gr. búvörulaga, og þess í stað tekin upp frjáls verðlagning búvara til framleiðenda og á heildsölustigi. Þá er lagt til að afurðastöðvum í mjólkuriðnaði verði ekki lengur heimilt að sameinast og gera með sér samkomulag um verkaskiptingu milli mjólkursamlaga, sbr. 71. gr. búvörulaga, sem kann að hafa í för með sér ólögsmætt samráð sem aðilum í öðrum atvinnugreinum er gerð refsing fyrir. Þá eru í frumvarpinu lagðar skyldur á markaðsráðandi afurðastöðvar í mjólkuriðnaði sem miða annars vegar að því að tryggja söfnun á hrámjólk frá bændum og hins vegar að tryggja aðgang smærri afurðastöðva og vinnsluaðila að grundvallarhráefni í mjólkuriðnaði (ógerilsneydda mjólk) í þeim tilgangi að

skapa skilyrði til þess að slíkir aðilar geti til frambúðar vaxið og dafnað á íslenskum mjólkurmarkaði.

2.

Markmið með frumvarpinu er eins og áður segir að auka frelsi og sjálfræði framleiðenda búvara til markaðssetningar á afurðum sínum á innlendum og erlendum mörkuðum. Í því felst m.a. að afnema sérreglur búvörulaga sem gilda um mjólkuriðnaðinn og draga úr afskiptum ríkisvaldsins af verðlagningu, framleiðslu og vinnslu búvara. Samkeppniseftirlitið hefur ítrekað kallað eftir framangreindum breytingum í umsögnum og álitum um landbúnaðarmál og telur að verði framangreind ákvæði frumvarpsins lögfest muni það efla samkeppni og bæta hag bæði neytenda og bænda. Styður eftirlitið því eindregið að frumvarpið verði samþykkt á Alþingi í óbreyttu horfi. Skal þetta rökstutt nánar.

3.

Frumvarpið miðar að því að efla samkeppni í landbúnaði og gefa bændum kost á með beinum hætti að taka þátt í markaðssetningu eigin afurða með því að veita þeim val um með hvaða hætti þeim er ráðstafað. Hefur Samkeppniseftirlitið orðið vart við þau sjónarmið bænda að þeir líti fremur á sig sem launþega en atvinnurekendur. Þetta sjónarhorn kom m.a. sterkt fram fyrir u.þ.b. áratug þegar Samkeppniseftirlitið komst að þeirri niðurstöðu að samráð hefði átt sér stað á vettvangi Bændasamtakanna um verðlagningu tiltekinna búvara sem lutu frjálsri verðlagningu. Þá var því haldið á lofti að staða bænda væri líkari stöðu launþega en atvinnurekenda.

Ein ástæða þessa rótgróna viðhofs er að líkindum sú staðreynd að mikilvægar búvörur hafa í gegnum tíðina lotið opinberri verðlagningu. Önnur ástæða kann að vera sú að bændur eru á ýmsan hátt þiggjendur í því umhverfi sem þeir starfa. Þar er ekki bara átt við að þeir njóti opinbers stuðnings við framleiðslu sína heldur hafa þeir, hver og einn, mjög lítil áhrif á það hvernig afurðum þeirra er ráðstafað. Þrátt fyrir að þeir teljist í mörgum tilvikum eigendur afurðastöðva á sínu sviði, hafa þeir mjög lítil áhrif á úrvinnslu og framgang afurða sinna. Hafa langflest verkefni Samkeppniseftirlitsins á vettvangi landbúnaðar snúið að milliliðunum, þ.e. afurða- og vinnslustöðvum í landbúnaði. Þar hefur Samkeppniseftirlitið skynjað sterkt að hagsmunir bændanna sjálfra og neytenda eru ekki eins ólíkir og margir vilja halda fram.

Að mati Samkeppniseftirlitsins er með frumvarpinu sem hér er til umfjöllunar hugað að þessum hvötum í landbúnaði, sem sett hafa bændur í stöðu þiggjenda fremur en veitenda. Það er gert með því að veita þeim frelsi til þess að hafa um það val hvernig og með hvaða hætti afurðum þeirra er ráðstafað. Það gefur bændum færi á því að vera þátttakendur í fullvinnslu og markaðssetningu eigin afurða sem að mati Samkeppniseftirlitsins mun leiða til aukinnar samkeppni á vinnslu-, heildsölu- og smásölumarkaði. Þar má ekki gleyma því að nýsköpun og samkeppni eiga samleið og geta ekki hvor án annarrar verið. Ef hvatar samkeppninnar eru ekki til staðar er mikil hætta á að fjármunir sem hið opinbera ráðstafar í nýsköpun fari í súginn.

Í þessu sambandi er gagnlegt að rifja upp ástæðu þess að sífellt fleiri ríki telja æskilegt að virk samkeppni ríki á sem flestum sviðum atvinnulífsins. Ástæðan er í hnotskurn sú að

meginþorri hagfræðikenninga styður eindregið að samkeppni í viðskiptum sé mjög æskileg þar sem hún auki velferð neytenda og stuðli að hagkvæmni í atvinnulífinu.¹ Nánar tiltekið er virk samkeppni talin hafa þessa kosti:

- Samkeppni stuðlar að auknu vöruframboði og betri þjónustu.
- Agi samkeppninnar knýr fyrirtæki til að hagræða í rekstri og vinnur gegn sóun.
- Samkeppni stuðlar að nýsköpun og framförum í atvinnurekstri.
- Samkeppni stuðlar að því að neytendur fái vörur og þjónustu á sem lægstu verði.
- Samkeppni stuðlar að þjóðhagslegri hagkvæmni í efnahagslífinu (ábati neytenda og framleiðenda).

Ekki er sjálfgefið að samkeppni sé virk á mörkuðum. Markaðsbrestir geta átt sér stað og fyrirtæki geta séð sér hag í því að draga úr samkeppni með ýmsum aðgerðum. Í því skyni að tryggja að jákvæð áhrif samkeppni gagnist almenningi hafa vel yfir hundrað ríki víða um heim sett sér samkeppnislög. Er almennt litið svo á að verndun og efling samkeppni sé nauðsynleg til þess að stuðla að aukinni framleiðni, hagræðingu og efnahagslegum vexti.²

Samkeppnislög hafa þann tilgang að vernda samkeppnina með því að leggja bann við samkeppnishamlandi aðgerðum sem skaða hagsmuni bæði neytenda og viðskiptalífsins. Jafnframt eiga samkeppnislög að tryggja að öll fyrirtæki, stór sem smá, hafi möguleika til að taka þátt í heilbrigðri samkeppni og þurfi ekki að þola óeðlilega eða skaðlega viðskiptahætti af hálfu annarra öflugri fyrirtækja. Samkeppnislög eiga þannig að stuðla að því að nýir aðilar geti hafið atvinnurekstur og smærri fyrirtæki stækkað og eru því liður í að efla eða viðhalda öflugri atvinnulífi. Með þessu er einnig stuðlað að nýsköpun og framförum í hvers kyns atvinnurekstri.³

Á sama hátt og ljóst er að samkeppni í viðskiptum hefur jákvæð áhrif liggur fyrir að samkeppnishömlur geta valdið almenningi og atvinnulífinu miklum skaða. Ef engar eða takmarkaðar samkeppnisreglur eru fyrir hendi aukast líkur á óæskilegri hegðun fyrirtækja, störf tapast og samkeppnishæfni atvinnulífsins minnkar. Án samkeppnisreglna geta t.d.

¹ Sjá t.d. rit OECD frá október 2014, *Factsheet on how competition policy affects macro-economic outcomes*. Á bls. 2 er fjallað um áhrif samkeppni á framleiðni: „Most importantly, it is clear that industries where there is greater competition experience faster productivity growth. This has been confirmed in a wide variety of empirical studies, on an industry-by-industry, or even firm-by-firm, basis. ... The effects of stronger competition can be felt in sectors other than those in which the competition occurs. In particular, vigorous competition in upstream sectors can 'cascade' to improve productivity and employment in downstream sectors and so through the economy more widely.” Sjá einnig skýrslu breska viðskipta- og iðnaðarráðuneytsins (DTI) „DTI Economics Paper no. 9, *The Benefits for Competition: some illustrative UK cases*”, júlí 2004: „Almost from their (academic) cradle, economists learn the virtues of competition. Whether couched in the elegant prose of Georgian English, or in the more direct style of the 21st century, the message is the same. Competition is a good thing; it makes markets work well, and is in society's interests.”

² Sjá t.d. ræðu Neelie Kroes framkvæmdastjóra samkeppnismála hjá ESB, *In defence of competition policy*, 13. október 2008: „The core of our understanding of the world is that markets do NOT work best when left alone ... this is what our enforcement record and independent evidence shows, and it is the only practical approach to take. Competition policy is a tool that has worked well for 50 years – for Member States, for Europe, for consumers and for law-abiding companies everywhere. It has spread to more than 100 economies, including every major economy in both the developed and developing world – and for one reason: because it helps to increase and protect prosperity.”

³ Sjá t.d. Renata Hesse (yfirmaður samkeppnismála hjá bandaríska dómismálaráðuneytinu), ræða 20. september 2016, „**And Never the Twain Shall Meet? Connecting Popular and Professional Visions for Antitrust Enforcement**”: „... competition is fair because it gives a chance to the small business owner to succeed in her business venture, because it delivers lower prices to consumers, and because it drives the innovation that improves products, business processes, and more.”

markaðsráðandi fyrirtæki hrakið minni keppinauta út af markaðnum og hindrað að nýir aðilar nái á honum fótfestu með tilheyrandi skaða fyrir samfélagið.⁴ Um þetta eru dæmi hér á landi á markaði fyrir landbúnaðarafurðir.

4.

Til viðbótar bendir Samkeppniseftirlitið á að núgildandi undanþáguákvæði 13. og 71. gr. búvörulaga tilgreina ekki með skýrum hætti til hvaða mjólkurvara ákvæðin nái. Samkvæmt 8. gr. og bókun 3 við EES-samninginn falla þar tilgreindar búvörur undir gildissvið EES-samningsins, þar á meðal samkeppnisreglur samningsins. Á þetta hefur áður verið bent á.

Á 145. löggjafarþingi (680. mál) lagði þáverandi sjávarútvegs- og landbúnaðarráðherra til breytingar á bæði 13. gr. og 71. gr. búvörulaga, þar sem lagt var til að tekinn yrði af allur vafi um að ofangreindar undanþágur tæku eingöngu til vara sem ekki falla undir bókun 3 við EES-samninginn. Breytingartillögurnar voru felldar brott við meðferð meirihluta atvinnuveganefndar og náðu því ekki fram að ganga. Af ofangreindu má því leiða að núverandi fyrirkomulag sé í andstöðu við ákvæði EES-samningsins.

5.

Í ljósi framangreinds, um mikilvægi samkeppni fyrir almannahag, hefur Samkeppniseftirlitið ítrekað fjallað um skaðsemi núgildandi 13. gr. og 71. gr. búvörulaga í álitum, umsögnum, ákvörðunum og skýrslum. Enda þótt ákvæði 11. gr. samkeppnislaga gildi um starfsemi markaðsráðandi afurðastöðva er það til þess fallið að auka virka samkeppni ef tilvitnuð ákvæði verða felld brott úr búvörulögum, sbr. skýrslu eftirlitsins nr. 1/2015, *Leiðbeining um samkeppni á dagvörumarkaði, staða samkeppninnar 2015*, og eldri skýrslur Samkeppniseftirlitsins, umsagnir og álit.

Að mati Samkeppniseftirlitsins mun fyrirbyggjandi frumvarp auka samkeppni og nýsköpun í landbúnaði bændum og neytendum til hagsbóta. Með hliðsjón af öllu framangreindu mælir Samkeppniseftirlitið sterklega með því að framangreint frumvarp verði að óbreyttu að lögum.

Virðingarfyllst,
Samkeppniseftirlitið

Birgir Óli Einarsson

⁴ Sjá t.d. ræðu Neelie Kroes framkvæmdastjóra samkeppnismála hjá ESB, *In defence of competition policy*, 13. október 2008: „Without a solid competition policy such as this, the European economy would descend into chaos. With diminished incentives for companies to compete on their merits, cheating would be rewarded and go unpunished, jobs and wealth would be lost and consumers would lose protection as the law of the jungle ruled.”

Reykjavík, 28. október 2019

Nefndasvið Alþingis
b.t. atvinnuveganefndar
Austurstræti 8–10
101 Reykjavík
nefndasvid@althingi.is

Efni: Umsögn SVP – Samtaka verslunar og þjónustu um frumvarp til laga um breytingu á búvörulögum og búnaðarlögum (verðlagsnefnd búvara, undanþágur frá ákvæðum samkeppnislaga, verðjöfnunargjöld).

Hinn 15. október sl. barst SVP – Samtökum verslunar og þjónustu beiðni um umsögn um frumvarp til laga um breytingu á búvörulögum og búnaðarlögum.

Eins og tekið er fram í inngangskafla greinargerðar frumvarpsins er það endurflutt frá síðasta löggjafarþingi. Hinn 26. febrúar 2019 veittu SVP umsögn um það frumvarp, sjá [dbnr. 4507](#) frá 149. löggjafarþingi. Að svo komnu máli leyfa samtökin sér að vísa til þeirrar umsagnar.

Virðingarfyllst,

F.h. SVP – Samtaka verslunar og þjónustu

Benedikt S. Benediktsson